

2.5. Карпати

Карпати – гірська система Європи. Простягаються у вигляді дуги у межах України, Польщі, Словаччини, Угорщини і Румунії.

Довжина гір – біля 1500 км, ширина – 120-430 км.

Середня висота – 800-1200 м, максимальна висота – 2655 м (гора Герлаховські-Шпит), в Українських Карпатах – Говерла, Поп-Іван.

У кожного народу є своя природна гідність або святиня, якою пишуться, зображують на гербах, поштових марках. У японців – гора Фудзіяма, у євреїв – Сіон, у вірменів – Арарат, в українців – Говерла (висота 2061 м).

До Червоної книги України занесено 12 видів тварин та 33 види рослин із цієї місцевості. Говерлу виділено в окрему заповідну недоторкану зону.

Вершини Карпат, які лише трохи поступаються Говерлі, – це Братківська, Гропа, Руська, Поп-Іван.

Карпати поділяють на Західні, Східні, Південні.

Система Карпат також включає Західно-Румунські гори і Трансільванське плато.

Із зовнішньої сторони Карпати оточені широкою смугою передгір'я, а з середини – Середньодунайською рівниною.

Східні Карпати поділяються на лісисті (Україна) і Молдавські.

Клімат – помірно континентальний. Середня температура січня – 2-5 °С морозу, а в горах – 9-10 градусів нижче нуля; середня температура липня – +17 – +20 °С, а в горах – +4 – +5 °С. Річна сума опадів – 600-1000 мм, а в горах – до 1600-2100 мм.

У Карпатах починаються ріки Дністер, Вісла, Тиса, Прут, Чорний Черемош, Білий Черемош.

У передгір'ї переважають дубові, букові ліси, а в горах – смерекові, хвойні.

Ґрунти – бурі лісові, дерново-підзолисті, опідзолені чорноземи, сірі лісові.

На висоті 1700 – 1800 м розпочинаються субальпійські луки – полонини.

Основний тип рослинності в Карпатах – це ліси, в минулому вони вкривали 95% території. Зараз у передгірських районах лісистість становить 20,1%, у гірських – 53,5%. У державному лісовому фонді широколистяні ліси охоплюють 67% (з них букові – 60%, дубові – 7%), а смерекові та ялинові – 33%.

У Карпатах лісові мережі мають важливе водозахисне значення. Водозахисна функція гірських лісів особливо вагома у басейнах таких річок, як Тиса, Дністер, Прут, Чорний Черемош.

Ліси Карпат багаті на гриби, лікарські рослини, ягідні – чорниця (афени), клоква (гогодзи), суниця, шипшина, грецькі горіхи.

Тваринний світ – ведмідь, вовк, рись, куниця, олень, козуля, дика свиня, білка, заць, лисиця, рептилії, амфібії.

Корисні копалини – золоту, нафта, горючі гази, кам'яне й буре вугілля, залізна руда, озокерит, калійні солі тощо.

Українські Карпати мають важливе рекреаційне значення. Тут відомо понад 200 мінеральних джерел з добовим дебетом мінеральних вод 57000 м³. Карпати можуть прийняти 2-3 млн. людей на відпочинок. У зв'язку з сонячною радіацією гірські ландшафти придатні до оздоровлення населення з Чорнобильської зони.

Карпати – зона розвинутого гірського тваринництва. Тут вівчарство представлене унікальними аборигенними породами рацка, цуркана, волошка та культурними породами – цигай-гірськокарпатський, цигайська, прекош тощо; скотарство – молочними породами місцевої селекції (бура карпатська, пінцгау) та культурними (симентальська, подільська чорно-ряба тощо); конярство представлене аборигенною гірськокарпатською породою. Тому не випадково в народних піснях гуцулів підкреслюється, що "Чорногора хліб не родить, не родить пшеницю, а родить вівчариків, бринзу та жентицю".

Нині на території Українських Карпат проживає близько 5 млн. чоловік, які економічно пов'язані з гірськими лісовими ландшафтами. Тому охорона лісових екосистем і розумне використання та відновлення лісових ресурсів Карпат набуває соціального значення.